

Position paper

Tien jaar VN-verdrag Handicap: meedoen is nog geen vanzelfsprekendheid

Terry Koper

Ten behoeve van het rondetafelgesprek van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport – 15-06-2026

Wie ben ik?

Op mijn vijftiende begon ik vol goede moed aan 4 havo (2018). Na een maand veranderde mijn leven voorgoed; ik kreeg een meningitis door de meningokokkenbacterie. De artsen riepen mijn ouders en zusje bijeen en vertelden dat ik het niet zou overleven. Een week later werd ik echter wakker uit coma. Sindsdien ben ik nagenoeg doof en heb ik een (incomplete) dwarslaesie.

Toch heb ik mijn havo cum laude afgerond, en hetzelfde geldt voor mijn hbo bedrijfskunde. Inmiddels volg ik een wo-premaster; ondanks een systeem dat daar niet op is ingericht.

Dit maakt dat ik beide 'werelden' goed ken: zowel de 'normale' wereld, van vóór mijn uitdagingen, als de andere wereld, van daarna. Ik weet hoe mensen zonder beperking kijken en denken, en ik weet hoe het is om aan de andere kant te staan. Deze dubbele blik is wat ik kan inbrengen.

Onderwijs: ontoegankelijk.

Hoe bepalend onderwijs is, weet ik uit eigen ervaring. Vrijwel direct nadat ik ziek werd, werd mij verteld dat ik naar het speciaal onderwijs zou moeten. Niet omdat er cognitief iets mis was (want dat was er niet), maar door het stigma en omdat het reguliere onderwijs niet is ingericht op iemand in een rolstoel en iemand die niet kan horen. De boodschap was dan ook dat ik 'thuishoorde' op het speciaal onderwijs. Mijn ouders en ik hebben samen met de betreffende school alles op alles gezet om op mijn 'gewone' school te kunnen blijven en dat is gelukt. De Nationale Strategie benoemt precies dit knelpunt: jongeren met een beperking belanden nog te vaak op een aparte school, in plaats van samen op te groeien met leeftijdsgenoten. In het onderwijs heeft men overal waar ik kwam aangegeven geen ervaringen te hebben met dergelijke uitdagingen; één op de vier mensen met een beperking geeft dan ook aan dat er te weinig wordt aangepast om de opleiding goed te kunnen volgen (College voor de Rechten van de Mens, 2026)¹.

Fysiek begint het al bij het gebouw; ontoegankelijke collegezalen, liften die niet werken, gebrek aan toegankelijke toiletten en ontoegankelijke restaurantgedeeltes. Activiteiten of excursies zijn vaak ook niet geschikt voor rolstoelgebruikers. Het resultaat? Je kunt niet mee of mag in een hoekje wachten. Alweer.

Nog minder is ingericht op een gehooruitdaging (maar dit geldt voor vrijwel alles in de maatschappij, niet alleen in het onderwijs). Lessen zijn zonder ondersteuning niet te volgen, er is een tekort aan schrijftolken – wat maakt dat je een college volledig mist zonder tolk – en online lesvideo's zijn vrijwel nooit ondertiteld.

Stages vinden met een beperking is nóg lastiger. Dit heb ik zelf ook ervaren. Begeleiding hierbij vanuit de opleidingsinstelling kreeg ik niet.

Toegankelijkheid is eerder uitzondering dan regel

De Nationale Strategie wil dat iedereen overal mee kan doen. In de praktijk stuit ik op het tegenovergestelde. Het openbaar vervoer is vrijwel niet te doen; ontoegankelijke (openbare)

---

¹ <https://www.mensenrechten.nl/actueel/nieuws/2026/6/8/index>

vervoersmiddelen op zich, gebrek aan 'reisassistentie' die je ver van tevoren moet regelen (je kan nooit zomaar 'op de bonnefooi' ergens heen), liften die niet werken enzovoort.

Vrije tijd, sport en uitgaan maakt het gemis het meest voelbaar; vrije tijd gaat er immers om over erbij horen en mee kunnen doen. In Castricum heb ik vier sportscholen, waarvan geen enkele toegankelijk. Sportclubs waar je met een beperking kunt meedoen liggen meestal ver weg, en dan moet het nog bij jou en de mensen om je heen passen.

Het gaat verder dan zelf sporten. Als ik wil komen kijken bij mijn oude voetbalteam, kan ik niet langs het veld staan (of zitten) zoals iedereen; tribunes zijn onbereikbaar en toegankelijke toiletten ontbreken simpelweg. Je staat letterlijk langs de zijlijn, altijd *nét* buiten de groep. Ook dit is tekenend voor de positie in de samenleving. Uitgaan, van festivals tot kroegen en andere gelegenheden, kent precies hetzelfde verhaal.

Doof zijn in een horende samenleving

Vrijwel iedere instantie biedt logischerwijs telefonisch contact. Het probleem is dat dit vaak het *enige* kanaal is. Ik kan niet telefoneren en sta vrijwel meteen buitenspel voor simpele dingen als een afspraak maken. Instanties als het UWV, ziekenhuizen en banken zouden meer toegankelijkheid moeten bieden op dit gebied.

Hulpmiddelen en bestaanszekerheid

Wachten op een hulpmiddel duurt al snel anderhalf jaar of langer; stel je voor dat je een jaar zonder benen zit. Welk hulpmiddel je krijgt (of onderdelen daarvan) hangt af van de partij waarmee jouw gemeente samenwerkt – alsof de overheid bepaalt dat iedereen op één type schoen moet lopen, of die nu past of niet.

Daarbij: uitkeringen als Wajong zijn niet van te leven. Werken ernaast is door alle regels haast onmogelijk, wil je er op vooruitgaan in inkomen. Zorgkosten zijn ook hoog; ik betaal veel voor niet-vergoede medicijnen en fysiotherapiebehandelingen. Een passende woning vinden is bijna kansloos. Hoewel dit voor een groot deel van de markt geldt, is van de pakweg honderd woningen die voor anderen geschikt zijn, misschien een vijftal geschikt voor iemand met een fysieke uitdaging.

Bejegening en veiligheid

Stel je voor dat je overal waar je komt, wordt aangekeken en behandeld alsof je een klein kind bent. Dit is dagelijkse realiteit; men ziet een rolstoel en behandelt je meteen alsof je 'niet goed' bent. Mensen die volledig langs je heen praten, ervan uitgaande dat de persoon achter je je begeleider is (ook als het een vreemde is). Nog vaker word je weggestopt in een hoekje bij 'de andere gehandicapten'.

Het raakt ook mijn veiligheid. Ik word regelmatig lastiggevallen op straat, (fysiek) bedreigd op festivals ("omdat ik in de weg zit") of als 'makkelijk slachtoffer' gezien door louche figuren bij uitgaansgelegenheden. Dit is precies waar het VN-verdrag voor staat: je veilig en gezien voelen om wie je bent.

Het kan wél

Het is ook belangrijk om te benoemen wat *wél* goed gaat; daar kunnen we van leren. Huidige vergoedingen voor schrijftolken stellen mensen in staat toch gesprekken en onderwijs te kunnen volgen, vergoedingen voor vervoer naar werk en opleiding helpen mensen met een uitdaging die afhankelijk zijn van een auto en nieuwe gebouwen worden zichtbaar toegankelijker, evenals de samenleving bewuster. Webwinkels als Bol bieden een goede live chat, en overheidsorganisaties zoals De Nederlandsche Bank doen veel aan inclusie, diversiteit en hebben een nieuw, toegankelijk gebouw neergezet.

Wat ik de commissie meegeef

Tien jaar na het verdrag concludeert de eigen toezichthouder dat de ambities nog onvoldoende zichtbaar zijn in het dagelijks leven, en dat de rechten van mensen met een beperking vooruit moeten gaan, niet achteruit. Een aantal concrete punten:

- Maak toegankelijke communicatie de norm: naast telefonisch contact altijd een schriftelijk- of chatkanaal bij publieke instanties, en standaard ondertiteling bij onderwijsvideo's (overheidsvideo's bevatten dit meestal al).
- De wachttijden en persoonlijke aanpak voor hulpmiddelen hebben verbetering nodig. Dit zou ook los moeten staan van de contractpartij van de gemeente.
- Werken naast een uitkering zou altijd lonend moeten zijn, en zorg- en hulpmiddelkosten behapbaar.
- Inclusief onderwijs moet het uitgangspunt zijn, evenals sport en vrije tijd.
- Het maatschappelijk perspectief en bejegening horen net zo goed bij *meedoen*.